

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Aricoli și corespundențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICEAȘĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

† Profesorul Dr. Vasile Găina.

O jale adâncă s'așterne de câteva zile în sufletul fraților noștri din »Țara mândră a fagilor«.

Iar jalea răzbit-a și până la noi, și ne copleșește durerea știind că bunii biruitori ai lui Hristos și fruntași ai științei teologice și ai vieții românești din Bucovina — de altfel atât de puțini! — s'au împuținat cu unul, tocmai cu acela, care ne îndreptătea, poate el în primul loc, la nădejdea de a fi cel mai iscusit apostol al evangheliei lui Hristos și stegar al apostoliei naționale între frații bucovineni.

Dr. Vasile Găina nu mai este între cei vii.

Preotul convins al altarului s'a rădăcat cu sufletul la Tatăl Luminilor, spre a-i aduce acolo rugi ferbinți pentru un neam împilat de străini și de propriile fărâdelegi, și pentru o biserică încătușată — și azi — în tirane porunci pământești.

Învățătură dascăl al bisericii orientale se bucură azi cu duhul de vederea Feței Celui Prea înalt, spre care s'a avântat de atâtea ori, în gândul său, de pe catedra teologică, întraripat cu dumnezeesc dor — purtat fiind, și purtându-ne și pe noi elevii săi, pe aripile filozofiei creștine și pe ale dogmaticii pozitive, de o potrivă.

Românul neprihănit în suflet și om al faptelor, par'că îndurerat de sfâșierea păgână a fraților puțini și copleșiți de străini, se coboară, se ascunde sub glia verde, lăsând în urma sa regrete nesfârșite, că nu i-se va află, cu una cu două, urmașul demn de a-i ține locul, de a-i lua condeiul căzut din mână pe neașteptate, de a-i duce la desăvârșire opera începută: pe catedră, în literatură și în viața culturală, socială și politică.

S'a stins fără de veste, dar nu fără de urmă; s'a stins în floarea vieții, neavând încă patruzeci de ani, dar după ce a brăzdat și a sămănat sămânță bună, din domeniile filozofiei creștine, în ogorul vieții noastre culturale literare românești — s'a stins pentru-ca pierderea lui să fie mai simțită, nu numai în acea nenorocită Bucovină a certelor nesfârșite dintre frații noștri, ci și la noi, și mai vârtos la noi cari-l știam în plină putere de viață și de muncă pe acest

erudit și liberal teolog și vrednic și duios vlăstar de țaran român din Măzănăeștii Bucovinei.

S'a stins... ba, nu s'a stins, ci numai s'a mutat pe plaiurile senine și dulci ale meritatei fericiri neștrămutate, acolo »unde nu este durere, nici scârbă, nici suspinare, ci viață fără de sfârșit«, și s'a mutat, neprihănit, pentru a lăsa întregii biserici a neamului românesc o pildă viuă — plină de îndemn bun pentru că a fost aievea trăită — ca ceice se pun în serviciul Bisericii românești, trebuie și ei să strălucească prin *erudițiune* și prin *sfântenia vieții*...

Dăm aci după ziarul bucovinean »Apărarea Națională«: câteva momente din viața distinsului defunct răposat subit, în urma unui atac de apoplexie, Sâmbătă în 18/31 Aug. c., în »Palatul Național« (casa națională) din Cernăuți:

Vasile Găina s'a născut în comuna Mazanaești, la anul 1868, din părinți țărani. Studiile liceale le-a absolvat în Suceava, iar cele teologice la universitatea din Cernăuți, unde în Iulie 1893 au fost promovate sub auspiciu Imperatorului doctor în teologie. După promovarea sa, Dr. Vasile Găina și-a continuat studiile ca bursier al fondului ort. la universitatea din Viena, Berlin, Bonn, Atena, făcând călătorii de studii în Germania, Belgia, Olanda, Anglia, Italia, România, Ungaria, Grecia și Turcia.

În anul 1896 Dr. Vasile Găina a fost numit suplent pentru Dogmatica generală și Apologetică la facultatea teologică ort. din Cernăuți, în 1897 a fost numit membru al comisiei de examinare la examenele sistematic-practice dela această facultate, în 1898 a fost hirotonit în prezbiter, în 1899 fu numit profesor extraordinar, iar în 1904 profesor ordinar la facultatea numită.

Dela anul 1899 incoace a funcționat ca membru al senatului academic. În Iulie a. c. decedatul a fost ales *rector magnific al universității Francisco-Iosefine* din Cernăuți, rangul cel mai înalt academic, pe care un profesor poate să-l ajungă.

Decedatul a fost un șir de ani membru în comitetul societății pentru cultura și literatura română și ca atare a lucrat cu zel mare și sincer românesc pentru progresul acestei societăți. A fost și membru în toate instituțiunile culturale românești și din cauza caracterului său integru și conciliant s'a bucurat de încrederea tuturor Românilor de bine“.

Odihnește 'n pace, Dascăl bun, acolo unde a binevoit Domnul a Te chema nainte de vreme, din dragostea sa și spre durerea noastră.

G. C.

Dezvoltarea puterii tehnice- spirituale la copii,

Școala ca instituțiune are menire frumoasă și misiune greă de îndeplinit. Trebuie ca din copilul adus într'însa să se formeze om, și încă un om în care sunt dezvoltate toate puterile spirituale în cea mai deplină armonie, și care și-a câștigat acest toiag de razăm, care să-l sprijinească în calea lungă a vieții pline de greutăți; adecă adunarea cunoștințelor elementare într'un magazin, în magazinul sufletului său.

Ca să putem corespunde tuturor acestor principii pedagogice ideale, trebuie să cunoaștem pe deplin sufletul și cercul său de activitate; respective ordinea ideilor în suflet câștigate prin observațiunea externă și internă.

Să vedem înainte de toate ce este sufletul?

Sufletul nu este altceva, decât o ființă intelectuală, cugetătoare, nematerială, iar corpul în care e închis sufletul ca într'o colivie e o reunire de molecule materiale, cari se reînoesc într'una.

Cunoscând acum subiectul de care ne ocupăm, să vedem, cari sunt ocupațiile sufletului? Sentimentul dreptății și nedreptății, adevărului și minciunii, binelui și răului, studiul matematica, analiza, sinteza, contemplarea, admirația, amorul, afecțiunea sau ura, stima sau disprețu, priceperea, acțiunea reflexă, instinctul, cercetarea, comparațiunea și multe de acestea, pe cari nu le amintesc de-a rândul, fiind numărul lor foarte mare. Aceste toate constituiesc ocupațiunile sufletului, cari apoi sunt de ordin intelectual și moral. Cercetând acțiunile sufletești, să vedem, că pe unele din aceste cum și-le câștigă elevul prin observațiunile externe?

Prin observațiunile externe își câștigă idee despre obiecte și însușirile aceloră, cari apoi lasă o urmă în suflet, adecă o imagine, conform căreia își închipuește obiectul, care reflexiune produce observațiunea internă.

În suflet afară de toate aceste se mai află o energie, care de comun o numesc energie vitală, care nu e altceva, decât o transformare a energiei generale din univers. Aceasta energie cuprinde apoi în sine suma tuturor acțiunilor fizice și intelectuale. De câte-ori omul voiește a produce ceva de o valoare practică, întotdeauna aduce în mișcare aceea energie, ce se află într'însul.

Aceasta energie de-a produce ceva, se numește tehnică, iar fiind de natură spirituală, se numește tehnică spirituală.

Această putere tehnică a fost observată de unii pedagogi încă în timpurile mai vechi, dar școala nu i-a dat importanța recerută. În se-

colul al XVIII-lea deja unii bărbați încep a se ocupa cu puterile spirituale ale copiilor. Dintre aceștia s'a distins mai ales Pastalozzi, care a și dus acest principiu al său în școală îmbinând învățământul cu lucrul. De aci începând a început a domina idealul educațiunii armonice, care se și pune în praxă. Dar acești experimenteratori nu știau modul cum s'ar putea ajunge la scopul deja fixat? Făceau cercetări în mai multe direcțiuni, însă cu puțin rezultat; fiindcă spiritul elevului tot nu era format cu toate cele necesare, pe deplin. Pe atunci în secolul al XIX-lea în Anglia și în alte țări unii bărbați ajung la ideea, că sufletul copilului tinde a exprima în realitate aceea ce el cunoaște și ce se află într'însul. Vedeau anume, cum unii băieți din lut, sau hârtie pregătesc diferite obiecte, fiecare după puterea tehnică a sufletului său. Dintre acești bărbați amintim pe Cygneus și Mikkelsen.

Ajungând până aici, Anglia și introduce în școale această idee salutară și voiește ca sufletul băieților să se îmbogățească cu cea mai principală idee, cu dragostea de lucru. Aceasta școală a dat Angliei apostolii adevărați a-i muncii, precum pe Ruskin, Morris și Hogg. Acești bărbați însemnați ai țării s'au și nizuit a pune bază învățământului prin introducerea lucrului manual, industrial și agronomic. Ei au cunoscut pe deplin însămnătatea acestor mijloace de învățământ și e adevărat, că o țară numai atunci își poate ajunge culmea și mărirea, dacă va avea stâlpi puternici formați din muncitori, sau dacă va avea bază puternică industrială și economică.

Îmi permiteți doamnelor colege și domnilor colegi, să prefir în cuvintele mele unele momente sociologice fără de cari nu putem străgăte în internul celor ce voiesc a expune.

Dezvoltarea are trei specii, cari toate se deosebesc bine de olaltă. Aceste sunt: dezvoltarea neorganică, organică și supraorganică.

Am ajuns la acel punct, când trebuie să determin anumiți factori, cari formează anumite grupuri diferite între sine, cari au incurgere asupra fazelor sociale; trebuie să stabilesc dezvoltarea necesară a sentimentelor și ideilor omenești; condițiunile naturale, cari ne impresoaară; și acele condițiuni, cari devin din ce în ce mai complicate și pe cari le aduce cu sine societatea.

Dezvoltarea supraorganică așa o putem deosebi de cea organică, că ne închipuim împreunate toate acele cursuri și produse, cari condiționează activitatea numeroaselor persoane coordonate.

Se înțelege, că acele îngrămădiri pe cari le formează insectele, precum albinele, vespicii și furnicile se asemănă în multe privințe cu îngrămădirile sociale; dar toate aceste nu sunt adevărate

complexuri sociale. Și oare pentru ce? Pentru că acelea nu sunt asocierea ființelor acelea în origine, independente unele de altele, tot asemenea aproape egale în facultăți, ci e asocierea urmașilor unei mame.

Forma primitivă de dezvoltare supraorganică o putem vedea adecă la unele animale, precum la răzmar și la unele specii de maimuțe.

Ajungând deci la acest punct de dezvoltare social, suntem siliți a ne ocupa cu dezvoltarea supraorganică, care ne imaginează societatea omenască în dezvoltarea ei, în organizare, activitate și produse, adecă cu fazele sociologiei.

Unele urme de asociere s'au putut observa la omul primitiv, cu toate-că acest om stă din senzibilități și din nemijlocita asociere a senzului simplu reprezentativ și din senzuri mai puțin complicate reprezentative.

Ca totuși să putem înțelege asocierea lui socială, sau îndemnarea la aceasta viață, o putem constata din mai multe principii de necesitate. Acestea l'au silit pe om a se asocia cu semenul său, ca conlucrarea și activitatea împreună să-l poată ridica la culmea sa demnă de om.

Într-o astfel de asociere societatea fiind condusă de mintea unor bărbați însemnați, au pus bază tăriei sociale prin conlucrarea socială împreună și pentru binele comun.

Așadar munca harnică a tuturor, izvorită din conlucrarea socială i-a făcut fericiți.

La aceasta idee s'au cugetat și acei mari bărbați, pe cari i-am amintit mai înainte.

Vă mulțamesc pentru răbdarea doamnelor colege și domnilor colegi; cred, că v'am cam obosit nițel cu preambularea mea în terenuri prea vaste, dar nu pot altcum să fac, fiind sufletul meu predominant de fericirea acelor vlăstare a poporului nostru, din cari au să iasă membrii societății noastre românești, cari prin cunoștința lor se poată asigura la timp fericirea atâtor cămine pământești.

Iau deci din nou ghemul vorbirei mele scăpat, să-l descâlcesc mai departe.

Așa în Anglia întregii educații s'a pus o altă bază: baza educației tehnice. Din exemplul Angliei se inspiră și America, adoptând și dezvoltând mai departe aceasta creștere a micilor copii.

Pe atunci apare însemnata lucrare: Nature Study și Manual Training, și pune bază educației universale. Manual Training, aceasta lucrare a englezilor adoptează terenul educației generale și pregătitoare pentru viață.

Ca învățământul acesta să fie ridicat la aceeași treaptă și în Germania, învățătorii germani adoptează și cultivă acest sistem de educație, iar de aici abia în secolul prezent ajunge și în patria noastră.

Dacă acest mod de creștere e foarte însemnat pentru cele mai învățate popoare, cu atât este pentru școlile noastre românești, unde elevii trebuie crescuți și oțeliți pentru a suporta atâtea greutăți și neajunsuri.

Acest învățământ își are de-altcum și în-sămănătatea sa metodică, fiindcă e reprezentativ și experimentativ; adecă elevul reprezintă sau exprimă în realitate ceea ce el simțeste în interiorul său, așa, că obiectul i-se reprezintă în natură și încă conform ideilor sale câștigate pe cale senzuală. În decursul lucrurilor sale apoi el experimentează, adecă exprimă modul de armonie, precum se deprinde a cunoaște natura și însușirile materiei cu care lucră. Dar mai ales află modul cum trebuie câștigată pâinea, precum zice: Guttenberg reprezentatul acestui învățământ în țara noastră.

Prin acest metod elevului i-se dezvoltă gustul și dorul de lucru.

Știind, că în sufletul său se află putere tehnică, să vedem cum se poate aceasta putere dezvoltă, respective cultivă?

Știm, că pentru a putea ajunge un scop oarecare, avem lipsă de mijloace; așa și aici avem lipsă de mijloacele, cari fac posibilă dezvoltarea puterii tehnice. Ca mijloace s'au adoptat aceste trei materii: lutul, hârtia și lemnul.

Lutul este foarte însemnat, fiindcă este formabil, adecă nu împiedică elevul în exprimarea obiectului, pe care voiește a-l face.

Hârtia iarăși este însemnată, fiindcă băiatul cu ajutorul foarfecilor poate tăia diferite obiecte și friguri.

Din lemn elevul face obiecte, cari sunt folositoare în economia casnică.

Acest mod de învățământ stă în legătură cu învățământul intuitiv, făcând elevii diferite obiecte deja cunoscute, are mare importanță pentru desen și geometrie, făcând fiecare elev corpuri din lut și flori din natură, pe cari le și desemnează; va fi reproductiv la istoria naturală și geografie, făcând animale și harte plastice. E constructiv pentru fizică și economie, prin pregătirea mașinilor simple și a diferitelor obiecte necesare în economia casnică și de câmp.

Dezvoltând dar prin acest învățământ pe de-o parte puterea tehnică a băiatului, iar pe de altă parte pregătind obiecte folositoare, cred, că își are în-sămănătatea sa în școală.

Din elevi putem să facem oameni harnici și plini de darul muncii, cari vor ști aprecia însemnătatea lucrului, și prin munca lor vor pune bază societății aceleia, care constituie neam și țară. Vor fi capabili a înțelege rostul vieții lor, nu vor trece cu vederea nici un moment din viață a nu-l întrebuiți în nelucrare. Se vor face cunoscuți pe deplin cu natură și obiecte;

vor ști subtrage din natură substanța vieții și nu vor cădea deserați de micile nevoi, ce aduce traiul cu sine.

Atunci pentru dâșii aceasta viață va avea o oareșicare valoare; atunci vor avea plăcere de a trăi; vor înțelege pe deplin maxima vieții; vor pricepe, că o viață de om fără muncă, fără dor de muncă, fără tragere de inimă la lucruri bune, e mai rea decât moartea.

I. Crișan.

Cauza vițiului și a vârtuții; concluzii pentru școală.

— Urmare și fine. —

Ei bine, dar societatea e mare, este totalitatea indivizilor, și cât timp trebuie să treacă până când să ajungă — dacă nu totalitatea indivizilor, dar cel puțin acea parte din ei, care să fie în măsură de a reforma societatea — a se convinge de ceea de mai sus, și câte rele au să mai vină asupra-ne în acel colos de timp... Ar fi deci prea păgubitor a stă cu mâinile în sân până ce trece de sine acel colos de timp, nimica făcând pentru a grăbi aceea trecere. Tocmai în chemarea omului stă a ajuta natura, în cursul ei deci, a ne sustrage dela legile firii, este păcat.

Mijlocul, care totdeauna ne stă nouă la îndemână, de a face prin el vre-un serviciu societății — îndeplinindu-ne astfel datorința ce am luat-o asupra-ne de a cultiva și educa poporul — este școala. Și minunat este acest mijloc! Nu cu sabia, nici cu focul, caută acest de a stărpi relele, ci — nutriend rațiunea. Sabia și focul, sau orice alt mijloc de soiul acesta, nu e în măsură de a stărpi din rădăcină răul; experiența ne spune, că acestea numai cât înăbușă răul, pentru ca după un timp mai lung ori mai scurt de înăbușire din nou să izbucnească cu atât mai multă putere. Până când rațiunea, dacă e destul de forte, am văzut că este singurul mijloc de a stărpi răul chiar din rădăcina lui.

Având deci la îndemână acest mijloc — școala — datorința avem a ne întrebă, în ce chip ne-am putea prin el pune cu succes contra curentului greșit de azi? La tot cazul, răspunsul acestei întrebări, pus în practică, va fi un pas important al școlii către scopul său.

Fiind rațiunea unica putere care pe cale naturală smulge omenirea din direcția sa greșită, școala va apucă drumul cel bun atunci, când întreagă acțiunea și influința se va îndrepta-o spre cultivarea și dezvoltarea până la maturitatea acelei puteri. Căci o cunoștință clară și precisă despre aceea, că pe cea vițiului este eschisă orice posibilitate de a progresa, că deci pe calea aceea ajunge unul sau altul la niscăi satisfacții și mulțumiri personale, totuș acelea, fiind trecătoare, lasă să vină în urma lor răul cu atât mai mult — zic o astfel de cunoștință totdeauna va putea pătrunde cu razele sale până în adâncul inimii, spre a o mișcă, și astfel a îndreptă voința pe calea binelui.

Specificate mai bine celea de mai sus, vor sună astfel: școala își va atinge unul dintre punctele cardinale ale scopului său atunci, când îi va succede să facă pe elev a pricepe, cum se desfășură din viții toate relele, cum ar ajunge omenirea întreagă a fi ferită de rele atunci când fiecare individ s'ar trudi din reșputeri de a lăsa celea vițiului, apucând calea vârtuții, mai departe dacă i-ar succede să-l facă pe acelea a pricepe, că situația se îmbunătățește în mod considerabil și prin îndreptarea măcar a unui singur individ, și că partea covârșitoare a acelei îmbunătățiri cade asupra aceluși individ. Ori cât s'ar zice că școala și până aci a făcut tot ce numai posibil e în această direcție, totuș, ceea ce s'a făcut, este un nimic față de importanța lucrului. Așa se zice, ca acest lucru e lăsat la conștiința învățătorului, având acela, ca printr'un plus de muncă, trudă și silință, precum și iscusință, să îndeplinească și acest lucru. Ei bine, ar fi posibilă și o astfel de îndeplinire atunci, când învățătorului nu i-s'ar pretinde, ca elevii săi să cunoască lucrurile din alte zeci și sute de puncte de vedere, dintre cari, celea mai multe sunt fără de nici un rost. Fiindcă însă i-se pretind aceste cunoștințe — de formă — îi este imposibil de a îndeplini lucrul de mai sus, care am văzut că e fondul. Pentru aceea, când vorbesc de îndreptarea acțiunii școlare, și a întregii sale influențe spre lucru de mai sus, nu înțeleg plusul de activitate ce-l face învățătorul, nu înțeleg nici rezultatele sarbede din aceea direcție ajunse prin metodele măestrite de azi, ci înțeleg cultivarea în mod rațional și sistematic a minții și inimii elevului în direcția aceluși lucru, cultivare cu ajutorul cunoștințelor corespunzătoare.

Dar e greu să și faci amintire de astfel de rezultate, înre împrejurările de azi, căci e încă lumea formalităților; se preind deci rezultate de formă; cari se pot vedeă la moment, și nimeni nu se întrebă, dacă sunt muțamitoare acelea, ori ba. Până când rezultatele de care e vorba mai sus, tocmai fiindcă nu sunt de formă, ci de fond, nu se pot vedeă la moment, ele se pot numai simți mai curând sau mai târziu; iar lumea formalistă, nu poate fi mulțumită cu așa ceva. Să sperăm însă, că de aci nu e departe nici lumea realului, și în această speranță să căutăm, ca întâi noi înșine să ne descurcăm de formalități, îndeletnicindu-ne tot mai mult cu cunoșterea fondului sau esenței lucrurilor — căci datorința avem a pregăti dinainte calea. Un pas hotărător în această direcție vom face la tot cazul atunci, când, pe urma celor de mai sus meditând mai departe, vom căută să alegem pentru școală cunoștințele corespunzătoare cultivării sufletului elevului, spre a putea cunoaște clar și lămurit procesul de desfășurare a tuturor relilor, din viții. De altcum a rezolvă această chestie însemnează a obține cheia de dezlegare a întregii probleme șolare.

P. F. Dârlea
învățător.

Aviz!

Legea nouă școlară. A apărut în traducere românească și se află de vânzare în tipografia diecezană din Arad cu prețul de 2 cor. plus 20 fil. porto poștal. Cartea cuprinde și toate explicațiile necesare la fiecare §. precum și întreaga instrucțiune ministerială referitoare la aplicarea acestei legi. Limbajiu e cât se poate de popular, s'a tipărit numai un număr restrâns de exemplare, cei ce doresc a o avea să grăbească a și-o procură.

Calendarul diecezan pe anul vișect 1908.

În editura tipografiei diecezane gr. or. române a Aradului e deja gata și se poate avea și procura atât dela administrația tipografiei diecezane, strada Bathányi Nr. 2, cât și dela toate librăriile, cu prețul de 40 fil. (20 cr.) — Se estinde pe 14 coale de tipar garmond și cuprinde afară de partea calendaristică, și calendar economic, șematismul mitropoliei gr. or. române din Ungaria în genere și al diezezei Aradului în special, cronologia pe anul 1908, sărbători și alte zile schimbăcioase, posturile, anotimpurile, întunecimile etc.; Genealogia familiei domnitoare, târgurile din Ungaria după datele cele mai nouă, instrucțiuni postale și telegrafice etc.; iar în partea literară: Mama, de Maria Cioban; Vestitorii, de animatul nostru prozator Mihail Sadoveanu; Căniă-mi lăutare, de Ion Minulescu; Învățătura face pe om, de zeșosul nostru învățător și colaborator I. Groșorean; Cei trei tâlhari, de I. Tolstoi; Stele, de Cornelia din Moldova; Răul din fire, de Petru Popa; Codrul părăsit, de M. G. Dopp; Ceva despre învățatură, de hzrnicul nostru învățător Pavel F. Dârlea; Căntece de joc de pe la Arad; Proverbe și sentințe, de T. I. Magier; Sfuturi economice, Sentințe, glume și anecdote. Clășe din viața noastră bisericească. Reclame și inserate de tot felul.

Il recomandăm cu multă căldură tuturor oamenilor cu carte, înăosebi preoțimeii și învățătorimeii noastre, căci în calendarul acesta, pe lângă un preț de 40 fil., află și o carte de lectură bună și instructivă și un îndreptar sigur în afacerile administrative ale bisericii și școlii noastre.

Cei ce primesc spre desfacere mai multe exemplare din acest calendar, unicul și oficios în dieceza noastră, și le solvesc la timpul indicat de noi, primesc ea rabat 20 % dela prețul calendarelor, expedate franco, de asemenea an de an și un

Calendar de părete

după ambele stituri, cu scala timbrelor, care e absolut indispensabil pentru oficiile noastre bisericești-școlare și e un ornament de părete în casa fiecărui creștin.

CRONICA.

P. S. Sa dl episcop diecezan Ioan I Papp s'a reîntors azi 5 Sept. n., din Budapesta la reședința sa.

Sedințele consistorului mitropolitan s'au ținut în zilele de 2, 3 și 4 Sept. n. sub presiul Excelenței Sale dlui arhiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu fiind prezenți Preasfințitii episcopi Nicolae Popea și Ioan I. Papp, arhimandriții: Dr. Ilarion Pușcariu, Filaret Musta, Augustin Hamsea și Vasile Magra, protosincelii Dr. Eusebiu Roșca și Roman R. Giorogariu, protoprezviterii: Ioan Papiu, Mihail Popoviciu, Ioan Droc, Nicolae Ivan, Mateiu Voilean și Dr. George Popoviciu iar dintre mirenii: Dr. Iosif Gall, Parteniu Cosma, Nicolae Zigre, Ioan Lenger și Coriolan Brediceanu și secretarul Dr. Vasile Bologna.

Între agendele cu cari s'au ocupat Consistoriul, amintim în primul rând instrucțiunea cătră eparhii în cauza articolului de lege 17 din 1907 și a instrucțiunii. Asupra acestei instrucții vom reveni.

Și până atunci notăm, că în esență s'au hotărât următoarele:

1. Biserica susține și mai departe toate școlile, încât se poate, din mijloacele bisericeii și cu ajutorul credincioșilor.

2. Se va face o conscriere a salarelor de până aci, și a ameliorărilor ce se vor putea face.

3. Comunele cari pot — asemenea de acum salarele recerute.

4. Comunele cari nu pot, vor arăta de unde cred ele că s'ar putea ajutoră.

5. În comunele mestecate cu Români de confesiunea gr. catolică, să se susțină numai o școală, cu caracterul majorității populațiunii române.

Necroloage. Vădura Ana Lungu născută Popa în numele său, a filor săi și numeroaselor rudenii cu inimă îndurerată aduce la cunoștință, că mult iubital ei soț, resp. tată și rudenii Graviu Lungu preot rom. gr. oriental iu 12 25. August a. c. anul al 65-lea al vieții și 39-lea al preoției și fericitei sale căsătorii, după un morb de 5 zile și-a dat nobilul său suflet în mâinile creatorului. În mormântarea scumpi decedat să va îndeplini în 14/27 August a. m. la 2 ore, când rămășițele lui pământești se vor depune spre odihna vecinică în cimiterul bisericeii din localitate. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

— Cu inima frântă de durere Vă facem cunoscut, că prea iubita noastră mamă, fiică, soră, mătușă, verișoară și cumnată Iuliana Bodea născ. Janoși după grele suferințe și-a dat nobilul său suflet în mâinile Părintelui ceresc, azi la 4 ore dimineața, în etate de 49 ani. Scumpele rămășițe dământești se vor transportă în cimiterul de jos în 5 Sept. n., la 4^{1/2} ore d. m. Arad, la 4 Septembrie st. n., 1907. Dormi în pace scumpa noastră! Ioan Janoși și soția Maria n. Nader ca tată și mamă. Fabriciu Bodea preot, ca soț. Dora, Cornel, George, Catița, Nușca și Mitru. ca fii și fiice. Poval, Luiza, Ioan și Paraschie, Carol, Iosif, Magdalena, Elena, Marta Gheorghie și Anuța. ca frați, cumnați și cumnate. Simion Leucuța, ca ginere și numeroase rudenii.

Cronică bibliografică.

Una dintre cele mai vestite capo d'opere ale literaturii germane clășice, redând viața cu adevărat germană. e „Minna vom Barnhelm“, comedie în 5 acte a lui G. E. Lessing.

Un mare scriitor german a numit-o „*Perla literaturii dramatice germane*“. — Caracterile sunt minunate rediate iar personajele se mișcă într'un cadru național german. Piesa e plină de sentimentalism și mai ales de humorul pătrunzător de ascuțit al germanului, încât spiritul ț-i-e prins numai decât în farmecul piesei. Credem că această comedie, tradusă într'o românească foarte curată și îngrijită de către d-nii Traian G. Stoenescu, ziarist și student, și Const. Ghițeanu, student, va fi primită cu mult interes de toată lumea cetitoare românească, și mai cu seamă de cea școlară, căci traducerea „*Minnei von Baruhelm*“ fiind prevăzută de numeroase și interesante note explicative, cât și de o biografie și nu comentariu critic, va ușura cu mult sarcina elevilor.

Prețul unui exemplar este 40 bani și se găsește de vânzare la toate librăriile din țară.

Cântări bisericești pentru slujbe ocazionale din Molitvelnic (Evhologiu) ș. a. aranjate pe note de *Trifon Lugojanu*, profesor de muzică și cântare. pg. 136 în 8° mare. Prețul 8 cor. Recomandăm bisericilor această prețioasă carte, asupra căreia dorim a reveni.

Căruta Poștei de Nestor Ureche, Biblioteca pentru toți, Nr. 271, un vol. 30 bani.

Această broșură e interesantă, căci într'un stil curgător, glumeț, autorul ne descrie teblourile pitorești ale României din vremuri, când nu erau căi ferate și nu erau toate căte sunt astăzi. Grație acestei scrierii putem face o călătorie în trecut și să vedem cum călătoreau străbunii noștri, ce eră Dâmbovița, ce erau Bucureștii și mai ales ce credeau despre noi străinii. Catalogul complet al acestei Bibliotecii pentru toți, ce cuprinde peste 270 de numere a se cere *Librăriei Alcalay, la București*.

Tara Noastră nr. 34 cuprinde: Sărbători culturale, Comuna „Viitorul“, Urmările beției, Ceva despre meseriași, Din popor, Știri. Redactor O. Goga. Abonament pe an 4 cor. Recomandăm cu toată insistența marelui public această prețioasă revistă pentru popor.

În editura tipografiei diecezane din Arad au apărut în ediții nouă și se află de vânzare următoarele: **Istorie** de Nicolae Crișmariu ediția I, prețul 40 fil.

Carte de cetire pentru clasele 5-6 de Iosif Moldovan și consoții, ediția I, prețul 1 cor.

Abc-dar scris pe baza metodei cuvintelor normale de Iuliu Vuia ediția I prețul 40 fil.

Cărți de școală.

Să aduce la cunoștința domnilor profesori și învățători, că manualele de școală, scrise de fiertatul profesor Dr. Ioan Petran și aprobate de Venerabilul Conzistor și înaltul Guvern, sunt a să căpătă și mai departe la vād. Aurelia Dr. Petran, Arad strada Lázár-Vilmos 4. Manualele sunt:

1. Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea primă Etimologia, prețul 2 coroane;
2. Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea a doua Sintaxa, prețul 1 cor. 50 fil.;
3. Gramatica elementară pentru cl. III și IV, prețul 30 fileri;

4. Gramatica elementară pentru cl. V și VI, prețul 60 fileri.

Domnii profesori și învățători primesc 20% rabat.

Concure.

În urmarea incuviințării Venerabilului Conzistor gr. ort. rom. orădan de sub Nr. 153 / B 1907 se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei de **clasa III-a Poenile de jos** din tractul Vașcoului cu termen de alegere pe **30 Septembrie** v. a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1) Intravilanul de sub Nr. 16 a cărții funduare cu teritor de 623 st. □ a cărui venit anual e 30 cor.; 2) Estravilanul de sub Nr. 110 a cărții funduare în mărime de 2 holde catastrale și 1587 st. □ cu venit anual de 40 cor. 3) Alt estravilan în mărime aproape de 2 holde cu venit de 30 cor. 4) Venitele stolaré: dela botez 40 fil., dela înmormântare mică cor., iar dela înmormântare mare 4 cor. 40 fil., și dela cununii 2 cor. 5) întregire dela stat pentru preoții sub 8 clase 709 cor. 64 fil.

Dările publice le va solvi cel ales, asemenea se va îngriji și de cvartir.

Ceice vor reflectă la aceasta parohie sunt poftiți a-și trimite rugările lor ajustate conform §-lui 13 din statutul organic și adresate comitetului parohial concernent, subsemnatului în Segyest p. u. Rieny c. Bihor, iar în vre-o Duminecă ori sărbătoare, cu observarea §-lui 20 din regulamentul pentru parohii să vor prezentă la sf. biserică din Poenile de jos spre a-și arătă desteritatea în cant, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. protopopesc.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătorești dela școala gr. ort. rom. din **Săud**, ppopiatul Vașcoului se escrie concurs cu termen de alegere pe **30 Sept.** v. a. c.

Emolumentele împreunate cu aceasta stațiune sunt: 300 cor. în bani, 10 metri lemne venitele cantonale 60 cor. cvartir cu grădină; întregirea salariului și cvincvenalul se cere dela stat.

Ceice doresc a reflectă la aceasta stațiune sunt poftiți a-și trimite recursele lor, ajustate conform §-lui 61 din regulament și adresate comitetului parohial concernent, subsemnatului în Segyest p. u. Rieny (c. Bihor) iar în vre-o Duminecă ori sărbătoare să pot prezentă la sf. biserică spre a-și arătă desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. protopopesc.

—□—

1—3

Prin pensionarea și respective moartea inv. Petru Avrămuț devenind vacant postul de învățator dela clasele III VI de băeți din comuna **Toracul-mare** com. Torontal, prin aceasta se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele anuale sunt: salar în bani gata 400 cor.; 4 jugere pământ arător de clasa I a cărui arendă anuală este minim. 200 cor.; până ce comuna bisericască va edifică cortei corespunzător, alesul va primi pentru cortel un relut anual de 150 cor.; pentru conferință și adunările districtuale 20 cor.; scripturistica 10 cor. La înmormântări alesul va participă perondat cu ceialalți doi învățători pe lângă o taxă de una coroană; dela părăstas 1 cor.

Alegândul va avea să împlinească și se conducă cântările bisericesti în strana dreaptă și a se îngriji de școlari pentru a-i instrui în responsurile de cântări rituale, — se pretinde pe lângă cvalificația învățătorească să aibe 4 clase medii și să fie capabil de a instrui și conduce cor vocal fără altă remunerație. Alegândul va avea să intruzeze și școala de repetiție cu băieții deobligați. Cei cu cvalificație mai inferioară nu se vor admite în candidare.

Recursurile instruite cu toate documentele prescise de lege și adresate comitetului parohial au a se trimite P. O. Domn Paul Miulescu protopop și inspector școlar în Nagy-Komlos (Torontal) iar până la alegere are să se prezinte în sfânta biserică pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Dat din ședința com. par. dela 12/25 Aug. 1907.

Pavel Cicalu
notar com. par.

Iuliu Rașa
not com. par.

Pentru conțelegere : *Paul Miulescu* protoprezviter.

—□— 1—3

În urma incuviințării Venerabilului Conzistor orădan de sub Nr. 1815/B 1907 prin aceasta să publică concurs pentru îndeplinirea parohiei de classa a **II-a Ferice** din protopopiatul Vașcoului cu termin de alegere **23 Septemvrie** v. a. c.

Emolumentele sunt : 1) pământ parohial cu venit de 40 cor. 2) bir preoțesc 130 de brădii cucuruz sfărmat. 3) dela înmormântări mari câte 4 cor. 40 fil., dela înmormântări mici câte 2 cor., dela liturgii 80 fil., dela maslu 2 cor., dela botez 50 fil., dela cununii 4 cor., dela slujbe mici câte 40 fil. 4) întregire dela stat pentru preoții sub 8 clase 410 cor. 76 fil., iar pentru cei cu 8 clase 1-10 cor. 76 fil. De cvartir deocamdată să va îngriji cel ales.

Cei ce vor reflecta la aceasta parohie sunt poftiți, ca recursurile ajustate conform regulamentului și adresate comitetului parohial concernent, să le înainteze oficiului ppesc gr. ort. român al Vașcoului în Segyest p. u. Rieni (c. Bihor) având a se prezenta în terminul regulamentar în sf. biserică din Ferice spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu : *Moise Popoviciu* adm. protopopesc

□— 2—3

Pe baza incuviințării Venerabilului Consistoriu orădan de datul 30 Iuliu a. c. Nr. 1857/B pentru îndeplinirea parohiei vacantă de a **III-a clasă** din comuna **B. Sânmiclăușiu** se publică concurs cu termin de alegere în **16/29 Septemvrie** a. c.

Dotățiunea constă din pământ de 3¹/₂ jugăre ; birul dela 70 căși câte 1 vică cucuruz ; stoalele îndatinate ; locuință și întregirea dela stat a dotățiunei stabilită conform pregătirilor alesului.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie, au a-și înainta documentele la P. O. D. protopop Petru Serb în F. Györös, având până cu 8 zile naintea alegerii a se prezenta la sf. biserică pentru a cânta ori celebra și predică.

Dat din ședința comitetului parohial din B. Sânmiclăș ținută la 15/28 Iuliu 1907.

Alexandru Papp
președ. com. par.

În conțelegere cu : *Petru Sârbu* protopop tractual.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunei învățătorești din **Căcărău**, pe baza dispozițiunei Ven. Consistoriu de sub ad. Nr. 3754/907, se escrie concurs din oficiu, cu termin de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan.

Venitele sunt : a) în bani 300 cor. ; b) pentru conferință 10 cor. ; c) scripturistica 8 cor. ; d) 10 șin. bucate (jumătate grân, jum. cucuruz) ; e) 6 st. lemne și pentru sala de învățământ ; f) cvarlir și grădină în natură ; g) întregirea venitelor dela stat cu 320 cor., de unde să vor cere și eventualele cvincvenale.

Recursurile ajustate regulamentar și adresate comitetului par. să să subștearnă Oficiului ppesc gr. or. rom. din Buttyin (com. Arad), având recurenții a să prezenta în terminul de sus, în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Ioan Georgia protoprezviter, adm. ppesc.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei a **II-a** din **Broșineu** devenită vacantă prin reposarea parohului Ioan Moldovan, să escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt : 1) uzufructul unei sesiuni parohiale, constătătoare din 32 jugh. împreună cu dreptul de pășune și pădure ; 2) folosirea intravilanului de sub Nr. 183 ; 3) stoalele îndatinate ; 4) birul constătător din a) măsură de cucuruz sfărmat dela parohieni cu câte 8 jug. ; b) una jumătate măsură de cucuruz, dela cei, cari au mai puțin de 8 jug., ear c) dela jeleri câte ¹/₄ de măsură de cucuruz ; 5) întregirea venitelor dela stat, conform cvalificațiunei celui ales.

Dările publice, după venitul său le va suportă alegându-l, care va avea să împartă toate venitele din parohie, până la 25 Martie st. v., 1908, cu văduva preoteasă.

Parohia e de **clasa I-a**.

Reflectanții la această parohie sunt poftiți ca recursurile ajustate conform Regulamentului și adresate comitetului parohial concernent, să le înainteze oficiului ppesc gr. ort. român din Borosjenő (com. Arad), având a se prezenta în terminul de sus, în s. biserică din Broșineu, spre a-și arăta desteritatea în oratorie și în cele rituale.

Comitetul parohial.

George Feier
președintele com.

Pavel Dîrlea
notarul com.

În conțelegere cu : *Ioan Georgia* protoprezviter.

—□—

3 3

În urma incuviințării Ven. Conzistor orădan de sub Nr. 1654/B 1907 prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei de **clasa II-a Rieni-Sudrigiu**, din protopopiatul Vașcou cu termin de alegere pe **16/29 Septemvrie** a. c.

Emolumentele împreunate cu aceasta parohie sunt : a) dela Rieni : 13 jughere de pământ și venitele ștolari, anume : dela liturgii private 80 fil., dela feștanii 80 fil., dela botez 72 fil., dela cununii 4 cor., extrase de botez 2 cor., înmormântări până la un an 1 cor., dela 1 an până la 7 ani 2 cor., dela 7 ani în sus 4 cor. ; b) dela Sudrigiu : pământ de două cubule și 4 cubule de cucuruz sfărmat, ștoalele ca la Rieni, afară de îngropăciunea pruncilor, care e 2 cor., fără osebire de etate.

Întregire dela stat pentru preoții sub 8 clase 440 cor. 08 fil. ; iar pentru cei cu 8 clase 1240 cor. 08 fil. De cvartir se va îngriji cel ales.

Ceice doresc a reflecta la aceasta parohie sunt poftiți a-și înainta rugărilor lor, instruate conform prescrișelor §-lui 13 din Statutul-Organic și adresate comitetului parohial, subsemnatului în Segyest p. u. Rieny, iar în vre-o Duminecă ori sârbătoare au să se prezenteze la sf. biserică, cu observarea §-lui 20 din regulamentul pentru parohii, spre a-și arăta desteritatea în cant, tipic și oratorie *Comitetul parohial.*

În conțelegere cu mine: *Moise Popovici* adm ppopesc.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala confesională ort. rom. din **Jadani** (pprezv. Timișorii) prin aceasta se escrie concurs cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan.

Emolumentele anuale sunt: 1) 1000 coroane în bani gata dela sf. biserică; 2) 100 coroane dela comuna politică pentru conducerea școlii de repetiție agronomică; 3) Pentru conferințe 20 coroane; 4) Dela înmormântări unde e poftit 1 coroană; 5) Cortel liber constător din 2 chilii, 2 culine, 1 cămară, 1 grajd pentru vite, grădină de 800 stângeni și un estravilan tot de 800 □ stângeni liber de dare.

Dela recurenți se recere: cvalificațiunea prescrișă în lege, abilitatea ce are să documenteze prin atestat că știe conduce corul existent ce e obligat a-l instrua în lunile de iarnă, având să se prezente în vr-o Duminecă sau sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Cviveenalul se pune în prospect numai după 5 ani de serviciu ne'nterupt la aceasta școală; despre primirea acestei condițiuni va avea se alătură la recurs declarațiune specială.

Recursele ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial din Jadani, să se subștearnă P. O. Oficiu protopopesc din Timișoara în termenul susindicat.

Dat din ședința com. parohial ținută la 31 Iulie (13 August) 1907.

Valeriu Iacob,
președintele com., par.

Nicolae Vulpe,
paroh, notar adhoc.

În conțelegere cu protoprezviterul: *Dr. Traian Putic*
inspector de școale.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului de învăț. devenit vacant prin penzionarea învățătorului Gavrill Hasas din comuna **Ateaș** protoprezviteratul Tinca (com. Bihor) cu termen de alegere pe **14/27 Sept.** a. c., pe lângă următoarea dotațiune: bani gata 600 cor., pentru încălzitul școlii 24 cor., cvartir liber.

Se pune în prospect că alesului se va cere ajutor de stat pentru întregirea dotațiunei.

Recurenții sunt poftiți ca recursele lor ajustate conform regulamentului și adresate comitetului parohial să le subștearnă subscrisului cel mult până în 12/25 Septembrie și să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Roxin* protoprezviter.

—□—

3—3

Fondată la anul 1887.

Fondată la anul 1887.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII

Centrala în Arad, calea Arhiducelui Iosif Numărul 2.

(vis-à-vis de primărie) casa proprie.

Filiala în Chișineu, (Kisjenő) casa proprie.

Capital societar .	1.200,000 C.	Depuneri spre fruct.	6.000,000 C.
Fond de rezervă .	900,000 C.	Circulațiunea anuală	150.000,000 C.

Primește depuneri spre fructificare, de spre cari eliberează libele.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar depunerile elocate pe timp mai lung de 3 luni de zile, după mărimea sumei depuse: plătește deponenților 4¹/₂% și 5% interese fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la zece mii de coroane, după starea cassei, să plătesc și fără de abdicere.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordează împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.